Környezeti igazságosság a gyakorlatban - egy esettanulmány tanulságai

Málovics György (és sokan mások)

SZTE GTK ÖKI

(Védegylet szegedi csoportja, AKUT Egyesület, ESSRG), Elszalasztott 1000 Év KHE

UNIVERSITAS SCIENTIARUM SZEGEDIENSIS
SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

Az előadás felépítése

- **I. Kontextus**
  - Résztvevő szervezetek/csoportok
  - Megközelítések
- **II. (Elméleti) háttér: részvételi akciókutatás (RAK), környezeti igazságosság**
  - Mi is az a RAK?
  - A szegedi RAK folyamat
  - Mi is az a környezeti igazságosság
- **III. Környezeti igazságosság a gyakorlatban – egy esettanulmány néhány tanulsága**
  - Mi a „környezet”?
  - Hogyan jelentkezik a környezeti igazságtalanság a vizsgált kontextusban?
  - Következtetések

1. Kontextus

Védegylet szegedi csoportja → környig és víz

ESSRG → környig és sérülékeny csoportok (szegregáltan élő romák) →Elszalasztott 1000 Év KHE, AKUT

SZTE GTK ÖKI → fenntarthatóság/fenntartható fejlődés ökológiai közgazdaságtani (transzformatív) megközelítésben

- Tematikusan: sérülékeny csoportok (beleértve ebbe a természeti környezetet is)
- Módszertani/megközelítésbeli együttműködésben: együttműködő és hatás-/változás-/akció-orientált

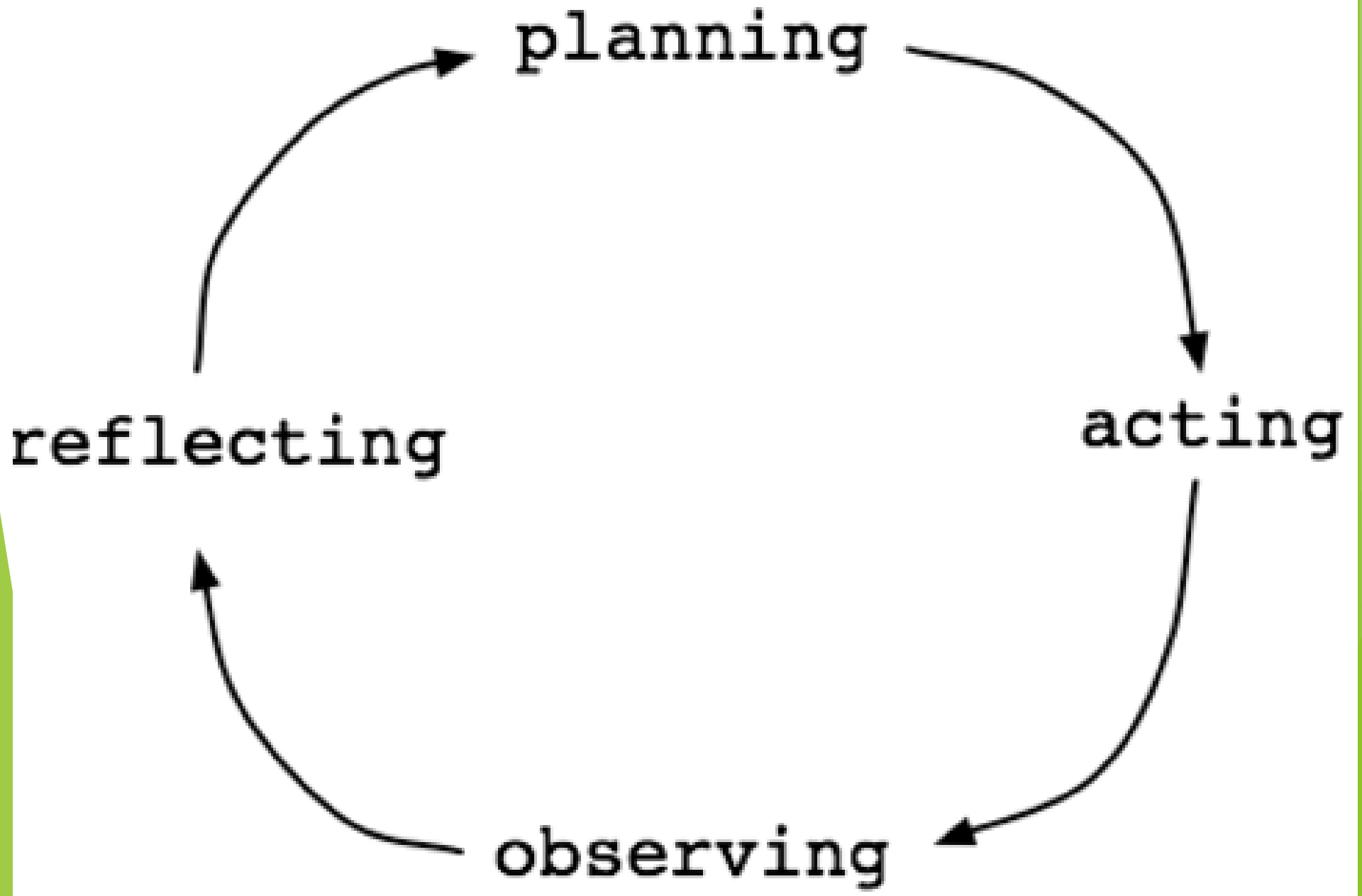
II. Elméleti háttér: RAK – Részvételi akciókutatás

Olyan társadalomkutatás, ami kifejezetten a társadalmi változások előidézése érdekében folyik (Bodorkós 2010)

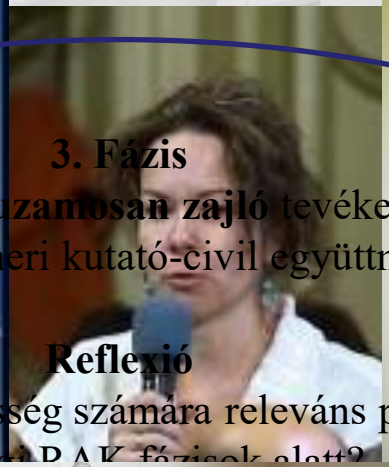
- A kutatói szerepben részt vevők tudatosan alkalmazzák a **tudományos megismerés** szabályait, eszközeit
- **Együttműködő** → kutatók és érintettek folyamatos, rendszeres együttműködésén alapul, a tervezéstől az eredmények felhasználásáig
  - „Community-based research”
- Lényegi eleme (fő célja?) az **akció**

	Részvételi kutatás	Hagyományos kutatás
Miért folyik a kutatás?	Megértés és cselekvés	Megértés, talán későbbi cselekvéssel
Kiért folyik a kutatás?	A helyi emberekért	Intézményi, személyes és szakmai érdeklődés kielégítéséért
Mi befolyásolja a témák kiválasztását?	A helyi prioritások	Finanszírozó prioritásai, intézményi agendák, szakmai érdekek
Ki vesz részt a kutatásban?		
Probléma azonosítása	Helyi emberek, kutatók	Kutatók
Adatgyűjtés	Helyi emberek, kutatók	Kutatók, adatgyűjtők
Az eredmények prezentálása	Helyben elérhető és hasznos, a kutatók által más kutatóknak vagy a finanszírozónak	A kutatók által más kutatóknak vagy a finanszírozónak
Az eredményeken alapuló akció	A folyamat lényeges eleme	Elkülönült és lehet, hogy be sem következik
Ki birtokolja az eredményeket?	Megosztva	Kutatók
Min van a hangsúly?	Folyamat és tudományos és társadalmi kimenetek	Tudományos kimenetek

Cornwall – Jewkes (1995)

planning
acting
observing
reflecting

3. Fázis

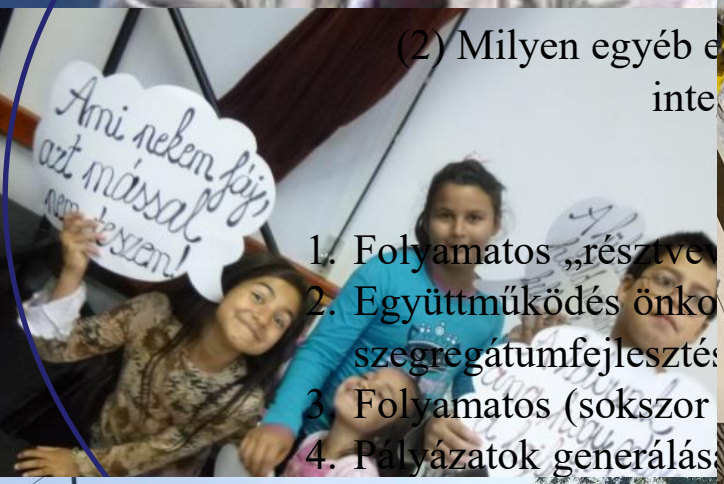
Többféle **párhuzamosan zajló** tevékenység,
folyamatos partneri kutató-civil együttműködés

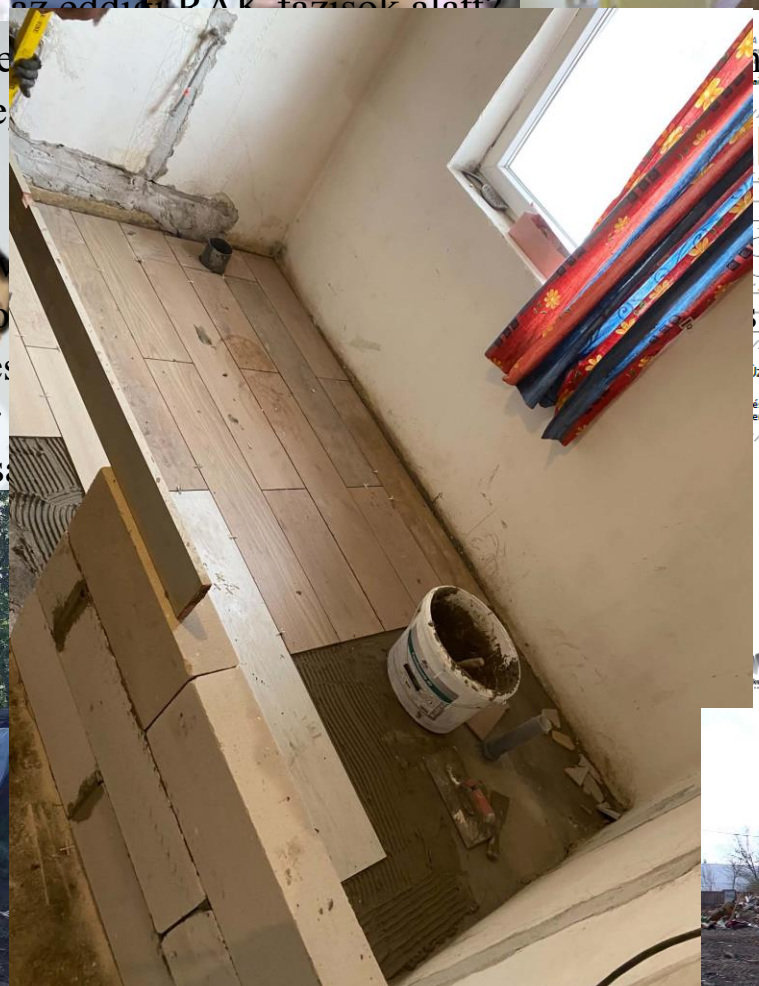
Reflexió

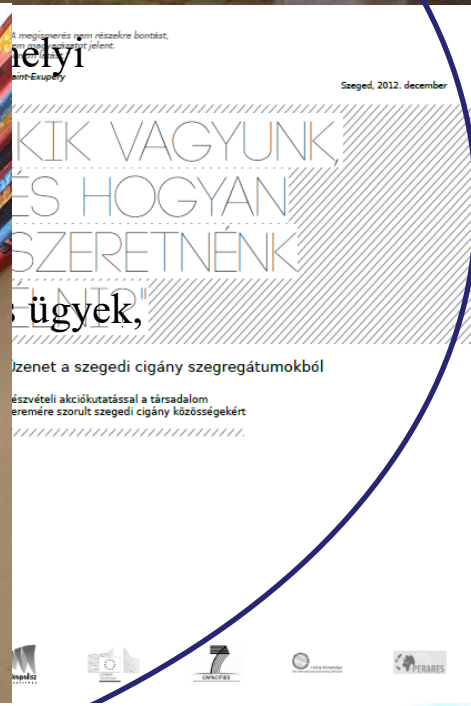
(1) Milyen, a helyi Roma közösség számára releváns problémákat észleltünk az eddigi PAK fázisok alatt?

(2) Milyen egyéb e helyi inte

1. Folyamatos „részt
2. Együttműködés önko ügyek, szegregátumfejlesztés
3. Folyamatos (sokszor
4. Pályázatok generálás

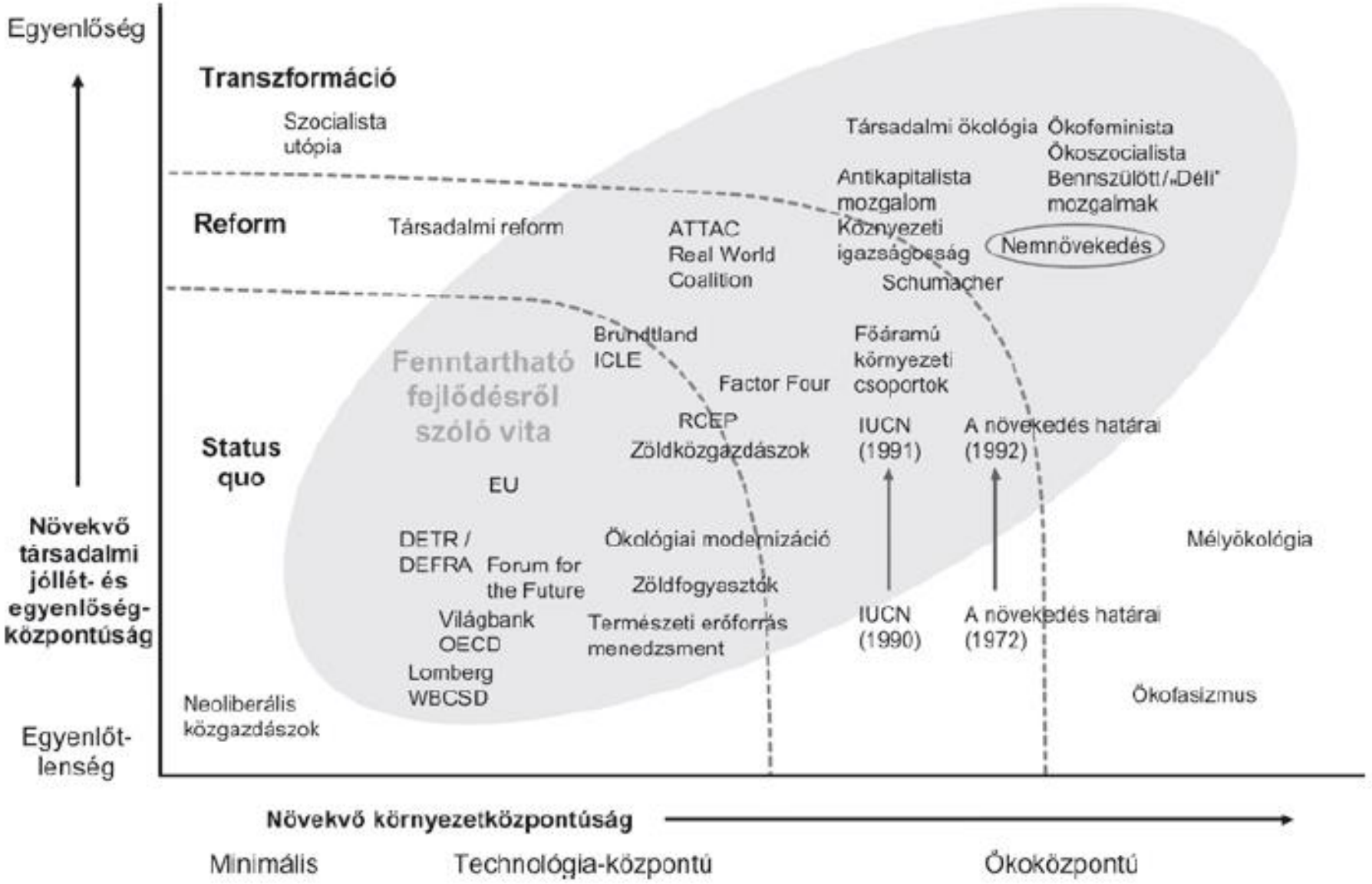
UNIVERSITAS SCIENTIARUM SZEGEDIENSIS
UNIVERSITY OF SZEGED

II. Elméleti háttér: Környezeti igazságosság

- „*minden embernek és közösségnek joga van a környezetvédelmi és közegészségügyi jogszabályok és szabályozás általi egyenlő védelemre*” (Brulle–Pellow, 2006, 104. o.).
- Lényeg: környezethasználat hasznai és költségei nem csak generációk közti viszonylatban egyenlőtlenek (fenntarthatóság), hanem generáción belül is
- Környezeti egyenlőtlenség (inequality) vagy igazságtalanság (injustice): „*egy adott társadalmi csoport aránytalan mértékben ki van téve környezeti veszélyeknek*” (Brulle–Pellow, 2006, 104. o.).

1. ábra

A fenntartható fejlődésről szóló nézetek tipizálása

Forrás: Hopwood és szerzőtársai [2005] alapján saját szerkesztés.

Környezeti igazságosság

- Környezet fogalmának „újradefiniálása: „*mindazon helyek összessége, ahol dolgozunk, élünk, és játszunk*” (Taylor, 2000)

- Eleinte: a szennyező anyagoknak való kitettség
- Később tematikus kiterjedés
  - lakhatás
  - közterekhez, parkokhoz és rekreációs (pihenési) lehetőségekhez való hozzáférés
  - energiaügyek (energiaszegénység)
  - azbeszt
  - közösségszervezés
  - élelmiszer-igazságosság
  - közlekedés-igazságosság
  - iskolai környezet
  - nemzetközi hulladékkereskedelem
  - klíma-igazságosság

UNIVERSITAS SCIENTIARUM SZEGEDIENSIS
UNIVERSITY OF SZEGED

III. Környezeti igazságosság a gyakorlatban – egy esettanulmány néhány tanulsága

- Biztonságos és tiszta lakóhely hiánya („IKV”)

Szennyezéseknek, környezeti veszélyeknek való kitettség (hulladéklerakó közelsége, hulladékszállítás)

- Lakhatási körülmények (természeti erőforrásokhoz-közszolgáltatásokhoz – pl. víz, csatorna, szennyvíz – való hozzáférés)
- Lakhatás bizonytalansága (informalitás/lakhatás mint piaci jószág)
- (Környezeti) információkhoz való hozzáférés hiánya
- Közlekedés igazságosság
- Klíma-igazságosság
- Energiaszegénység

UNIVERSITAS SCIENTIARUM SZEGEDIENSIS
UNIVERSITY OF SZEGED

III. Környezeti igazságosság a gyakorlatban – egy esettanulmány néhány tanulsága

- Kinek a problémái ezek (különösen a „klasszikus” környezeti igazságossági kérdések)?
  - Hulladéklerakó közelsége
  - „Szemét”

- Kinek a problémája a generációk közti környezeti igazságtalanság (fenntarthatóság hiánya)?

- Ezek a „leglényegesebb” (környezeti igazságossági) problémák az érintettek számára?
  - Szegénységi csapda (lakhatás-oktatás-munka-stb.)

UNIVERSITAS SCIENTIARUM SZEGEDIENSIS
UNIVERSITY OF SZEGED

III. Környezeti igazságosság a gyakorlatban – egy esettanulmány néhány tanulsága

- Mi történik, ha a „konvencionális” környezeti igazságossági problémákat (hulladéklerakó, lakáskörülmények) enyhítjük, de nem javul az iskolázottsági, munkaerőpiaci stb. helyzet?
  - Szegénységi csapda → „környezeti igazságtalansági csapda”

- Környezeti igazságosság, mint „többrétegű” jelenséghalmaz → „konvencionális” környezeti igazságossági problémák hátterében meghúzódó környezeti igazságossági problémák
  - Stigmatizáció
  - Politikai-intézményi-strukturális negligáció/erőszak

Cities 117 (2021) 103302

Contents lists available at ScienceDirect

Cities

journal homepage: www.elsevier.com/locate/cities

"You become one with the place": Social mixing, social capital, and the lived experience of urban desegregation in the Roma community

Boglárka Méreiné-Berki [a,b], György Málovics [a,b], Remus Creţan [c,*]

[a] Faculty of Economics and Business Administration, Research Centre, University of Szeged, H-6722, Kálvária sgt. 1, Szeged, Hungary
[b] Community-based Research for Sustainability Association, Szeged, Hungary
[c] Department of Geography, West University of Timisoara, Vasile Parvan no 4, 300233 Timisoara, Romania

ARTICLE INFO

Keywords:
Roma segregated community
Social mixing
Social capital
Lived experiences
Szeged
Hungary

ABSTRACT

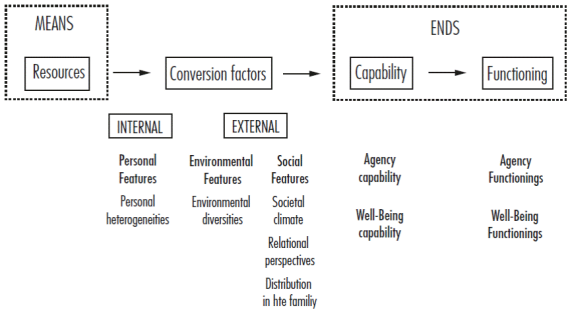
Policymakers are eager to create socially mixed neighbourhoods, even though evidence for the positive impact of social mixing is patchy. In this paper, we examine the relationship between social mixing, social capital, and the lived experience of residents affected by the desegregation of an urban Roma area. Using qualitative data from a participatory action research (PAR) process in Hungary, we explore the two-way relationship between desegregation and bonding, bridging, and linking forms of social capital. Our results suggest that desegregation has complex and contradictory impacts on lived experience, and that these relate to changes in social forms of capital. Our findings speak to the heterogeneity of the Roma segregated community, and to the multifaceted nature of social capital as a resource. We conclude that the presence of strong negative neighbourhood effects, acknowledged by marginalized residents themselves, indicates that social mixing can contribute to the enhancement of wellbeing and social mobility for many segregated Roma families. However, desegregation alone is insufficient, and further policies are required to increase socio-spatial integration and deal with the social, economic, and cultural causes of extreme poverty.

Következtetések

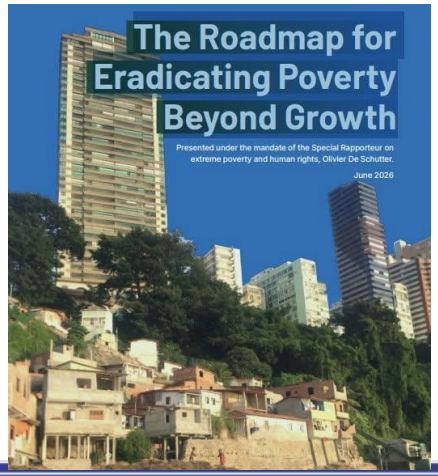

- Amikor sérülékeny közösségek kapcsán környezeti igazságossággal kapcsolatban kutatunk, érdemes
  - nyitott („utazó jellegű”), megértő, megengedő módszertanokat alkalmazni (RAK és „community-driven issue selection”), és
  - a „környezet” fogalmát széles/megengedő értelemben használni (ahogyan azt a KI szakirodalom elméletben teszi),
- na teljes képet szeretnénk kapni a „környezeti igazságtalanságokról”.

- Mire érdemes kutatóként koncentrálnunk?
  - Konvencionális környezeti igazságtalansági problémák mögött meghúzódó **(strukturális) környezeti tényezők**
  - Eszközök mellett: képességek/lehetőségek (capabilities – Sen 2003) → ezek sokszor „rejtett” környezeti igazságtalanságokhoz kapcsolódnak → **Környezeti igazságosság, mint képességek/lehetőségek kiterjesztése**

- Hogyan hangoljuk össze az intra- és intergenerációs környezeti igazságossági kihívásokat?
  - Nemnövekedés/degrowth (Fitzpatrik et al. 2022)?

Felhasznált irodalom

- Bodorkós, B. (2010). *Társadalmi részvétel a fenntartható vidékfejlesztésben: A részvételi akciókutatás lehetőségei*.
- Brulle, R. J., & Pellow, D. N. (2006). Environmnetal Justice: Human Health and Environmental Inequalities. *Annual Review of Public Health*, *27*(1), Article 1. https://doi.org/10.1146/annurev.publhealth.27.021405.102124
- Cornwall, A., & Jewkes, R. (1995). What is participatory research? *Social Science & Medicine*, *41*(12), 1667–1676. https://doi.org/10.1016/0277-9536(95)00127-S
- Fitzpatrick, N., Parrique, T., & Cosme, I. (2022). Exploring degrowth policy proposals: A systematic mapping with thematic synthesis. *Journal of Cleaner Production*, *365*, 132764. https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.132764
- Hopwood, B., Mellor, M., & O'Brien, G. (2005). Sustainable development: Mapping different approaches. *Sustainable Development*, *13*(1), Article 1. https://doi.org/10.1002/sd.244
- https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-poverty/roadmap-eradicating-poverty-beyond-growth
- Méreiné-Berki, B., Málovics, G., & Creţan, R. (2021). "You become one with the place": Social mixing, social capital, and the lived experience of urban desegregation in the Roma community. *Cities*, *117*, 103302. https://doi.org/10.1016/j.cities.2021.103302
- Sen, A. (2003). *A fejlődés mint szabadság*. Európa Kiadó.
- Taylor, D. E. (2000). The Rise of the Environmental Justice Paradigm: Injustice Framing and the Social Construction of Environmental Discourses. *American Behavioral Scientist*, *43*(4), Article 4. https://doi.org/10.1177/0002764200043004003

UNIVERSITAS SCIENTIARUM SZEGEDIENSIS
UNIVERSITY OF SZEGED

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET

Málovics György

malovics.gyorgy@eco.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi
Kar Ökológiai Közgazdaságtan Intézet